കർപ്പൂരചരിതഭാണം

വള്ളത്തോൾ

കർപ്പൂരചരിതഭാണം

മൂലകാരൻ:

മഹാമാത്യവത്സരാജൻ

വിവർത്തകൻ:

വള്ളത്തോൾ

1121 മകരം   വില: 10ണ.

Publishers:
THE MANGALODAYAM LTD.,
TRICHUR.

കോപ്പി 1000.

തൃശ്ശിവപേരൂർ
മംഗളോദയം അച്ചുക്കൂടത്തിൽ
അച്ചടിച്ചതു്.

എല്ലാം പ്രതികളിലും വിവൎത്തകന്റെ
സീലുണ്ടായിരിക്കും.

മുഖവുര

ക്രിസ്ത്വാബ്ദം 12-ാംശതകത്തിന്റെ ആരംഭത്തോടു കൂടി മുസൽമാന്മാരുടെ ശക്തി ഉത്തരഇൻഡ്യയിൽ വർദ്ധിച്ചുതുടങ്ങി. അതോടുകൂടി, സംസ്കൃതസാഹിത്യം ഗൂർജ്ജരകാലഞ്ജരാദി രാജ്യങ്ങളെ അഭയംപ്രാപിച്ചു എന്നു പറയാം. ഉത്തരഭാരതത്തിൽ താൽക്കാലികമായെങ്കിലും അസ്തമിച്ചുപോയ ആ സാഹിത്യം പശ്ചിമദേശങ്ങളിൽ ഉദിച്ചുയൎന്നതു സ്വല്പം ചില സ്വഭാവവ്യത്യാസത്തോടുകൂടിയാണ്. ഗൂർജ്ജരദേശത്തിൽ അക്കാലത്തു ജൈനമതത്തിനാണ് കൂടുതൽ പ്രാബല്യമുണ്ടായിരുന്നത്. ജൈനന്മാരുടെ മതഗ്രന്ഥങ്ങളും പുരാണങ്ങളും മുതലായവ ഇന്നെന്നപോലെ അന്നും സംസ്കൃതത്തിൽത്തന്നെയായിരുന്നു. ഗുജറാത്തിലെ സംസ്കൃതസാഹിത്യം ഇക്കാരണങ്ങൾകൊണ്ടു ജൈനപണ്ഡിതന്മാരുടെ പോഷണത്തിലാണ് അഭിവൃദ്ധിയെ പ്രാപിച്ചത്. കലികാലവ്യാസനെന്നു വിഖ്യാതനായ ഹേമചന്ദ്രസൂരിയെത്തുടൎന്നുണ്ടായ ആ സാഹിത്യം കാവ്യം, നാടകം, അലംകാരം മുതലായ എല്ലാ ശാഖകളിലും, അതിവിപുലവും വിശിഷ്ടവുമാണെങ്കിലും ദാക്ഷിണാത്യരുടെ ഇടയിൽ അതിനു വലുതായ പ്രചാരം ഇതുവരെ സിദ്ധിച്ചിട്ടില്ല. ഗയിക്കുവാഡു മഹാരാജാവിന്റെ ശാസനപ്രകാരം പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിവരുന്ന ഗ്രന്ഥാവലിവഴിയായി, പല മഹാകാവ്യങ്ങളും നാടകങ്ങളും പുറ

ത്തിറങ്ങിയതോടുകൂടി മാത്രമാണ്, നമ്മുടെ സാഹിത്യച രിത്രത്തിൽ വിസ്മൃതപ്രായമായ ഒരു കാലഘട്ടത്തിലുണ്ടാ യിട്ടുള്ള ഗ്രന്ഥങ്ങളുടെ മാഹാത്മ്യം പണ്ഡിതന്മാർ മന സ്സിലാക്കിത്തുടങ്ങിയത്. എന്റെ പ്രിയസ്നേഹിതൻ കേ. എം. മുൻശി അവർകളുടെ അധീനതയിൽ നടന്നുവരുന്ന ഭാരതവിദ്യാഭവനവും ഇപ്പോൾ ഗൂർജ്ജരസംസ്കൃതസാഹി ത്യത്തിനു പ്രചാരം നല്കുവാനായി ശ്രമിച്ചുവരികയാ ണ്. ബാലചന്ദ്രസൂരിയുടെ വസന്തവിലാസം, മഹാമാ ത്യവസ്തുപാലന്റെ നരനാരായണീയം മുതലായ മഹാ കാവ്യങ്ങൾ, ഹേമചന്ദ്രന്റെ ജൈനപുരാണങ്ങൾ, ഉദ യനസുന്ദരീകഥാ, നളോദയം, ഹമ്മീരവിജയം മുതലായ കൃതികൾ ഈ സാഹിത്യത്തിന്റെ വൈപുല്യത്തിനും മഹത്വത്തിനും ഉദാഹരണങ്ങളാണ്. ഏതാണ്ട് അ ക്കാലത്തുതന്നെ ജീവിച്ചിരുന്ന ഒരു കവിയാണ് വത്സ രാജൻ.

വത്സരാജകൃതമായ ഒരു ഭാണമാണ്, വള്ളത്തോൾ ഇപ്പോൾ തർജ്ജമ ചെയ്തിരിക്കുന്നത്. വത്സരാജന്റേത ന്നെ ഹാസ്യചൂഡാമണി എന്ന ഒരു പ്രഹസനം, 'കപട കേളി' എന്ന പേരിൽ മഹാകവി അല്പം മുൻപു തർജ്ജമ ചെയ്തു പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുകയുണ്ടായി. ഈ രണ്ടു ലഘു കൃതികൾ കൂടാതെ കിരാതാർജ്ജുനീയം (വ്യായോഗം), രുഗ്മിണീപരിണയം (ഈഹാമൃഗം), ത്രിപുരദാഹം (ഡി മം), സമുദ്രമഥനം (സമവകാരം) എന്ന നാലു നാടക ങ്ങൾകൂടി വത്സരാജകൃതികളായി പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തിയി ട്ടുണ്ട്.

ഈ വത്സരാജൻ കാലഞ്ജരാധിപതിയായ പരമർദ്ദി ദേവൻെറ അമാത്യനായിരുന്നു എന്നു നാടകത്തിൻെറ പ്രസ്താവനയിൽ എടുത്തുപറഞ്ഞിരിക്കുന്നതുകൊണ്ടു കവിയുടെ കാലനിർണ്ണയത്തിനു വൈഷമ്യമില്ല. കർപ്പൂരചരിതത്തിൽത്തന്നെ: "കാലഞ്ജരപതേർമ്മഹാരാജശ്രീപരമർദ്ദിദേവസ്യാമാത്യേന കവിനാ വത്സരാജേന വിരചിതം." എന്നു കാണുന്നുണ്ട്. കാലഞ്ജരപതിയായ പരമർദ്ദിദേവൻ ഓരോദിവസം ഓരോ സൂപകാരനെ കൊന്നു, 'കോപകാലാനലൻ' എന്ന വിചിത്രബിരുദം സമ്പാദിച്ചതായി പ്രബന്ധചിന്താമണിയിൽ പറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്. അത് എത്രമാത്രം വിശ്വസനീയമെന്ന് അറിഞ്ഞുകൂടാ.

"ഏഷ ശ്രീപരമർദ്ദിദേവനൃപതി-
ന്നിസ്സീമവിദ്യാനിധി-
ന്നൂനം വാഗധിദേവതാ ഭഗവതീ
പുംഭാവമഭ്യാഗതാ"

എന്നു പ്രഹസനത്തിൽ വത്സരാജൻതന്നെ സ്തുതിച്ചിട്ടുള്ളതു വിചാരിക്കുമ്പോൾ, ചിന്താമണിയിലെ കഥ മുഴുവൻ സ്വീകരിക്കാമോ എന്നു സംശയിക്കേണ്ടിയിരിക്കുന്നു. ഗൂർജ്ജരസാർവ്വഭൌമനായ സിദ്ധരാജൻെറ സമകാലീനനും പ്രതിയോഗിയുമായിരുന്ന മദനവർമ്മാവിൻെറ പുത്രനാണ്, പരമർദ്ദി. ജിനമണ്ഡനൻെറ കുമാരപാലപ്രബന്ധത്തിൽ ഈ മദനവർമ്മനെപ്പററി പല കഥകളുണ്ട്. അവയിൽനിന്നെല്ലാം തെളിയുന്നത്, ആ രാജാവു മഹാഭോഗിയും സുഖലാലസനുമായിരുന്നു എന്നാണ്. പര

മട്ടി ക്രിസ്ത്വാബ്ദം 1163 മുതൽ 1203 വരെ രാജ്യം ഭരിച്ചതായി കാണുന്നു. കോപകാലാനലബിരുദം എങ്ങിനെയായാലും, ഉഗ്രപ്രതാപനായിരുന്ന ദില്ലീചക്രവൎത്തി പൃഥ്വീരാജചാഹമാനന്റെ കോപകാലാനലനിൽ പരമട്ടി ദഗ്ദ്ധനായിത്തീൎന്നു എന്നുള്ളതിനു തൎക്കമില്ല. മുൻപറഞ്ഞ പ്രബന്ധചിന്താമണിയിൽ ഇക്കഥ സൂചിപ്പിച്ചിട്ടുള്ളതു കൂടാതെ, 'ചാന്ദ്'രാസായി' എന്ന ചരിത്രത്തിലും പൃഥ്വീരാജപ്രശസ്തിയായി കൊത്തിയിട്ടുള്ള ചില ശിലാലിഖിതങ്ങളിലും ഈ സംഗതി എടുത്തുപറഞ്ഞിട്ടുണ്ട്.

പരമട്ടിയെ തുടൎന്ന് അദ്ദേഹത്തിന്റെ പുത്രൻ ത്രൈലോക്യവൎമ്മദേവൻ കാലഞ്ജരം ഭരിച്ചു. വത്സരാജന്റെ അമാത്യപദം തന്റെ പുരസ്കൎത്താവിന്റെ മരണത്തോടുകൂടി അവസാനിച്ചു എന്നു വിചാരിക്കാൻ ന്യായമുണ്ട്: കിരാതാൎജ്ജുനീയവ്യായോഗത്തിൽ, "വീരരസൈകവാസനാവാസിതോയം കാലഞ്ജരാധിപതിസ്ത്രൈലോക്യവൎമ്മദേവഃ കവിവത്സരാജവിരചിതം കിരാതാൎജ്ജുനീയം നാമ വ്യായോഗം അഭിനേതുമാദിശതി" എന്നു പറഞ്ഞിട്ടുള്ളിടത്ത് അമാത്യപദം ഉപേക്ഷിച്ചുകാണുന്നതു തന്നെ ഇതിനൊരു തെളിവാണ്.

വത്സരാജനു സംസ്കൃതനാടകസാഹിത്യത്തിൽ ഒരുന്നതമായ സ്ഥാനത്തിനവകാശമുണ്ടെന്നു നിസ്സംശയം പറയാം. ഭാസനെയൊഴിച്ചാൽ ഇത്രവളരെ നാടകങ്ങൾ എഴുതിയിട്ടുള്ള ഒരു കവി സംസ്കൃതസാഹിത്യത്തിലുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. പലതരത്തിലുള്ള രസങ്ങൾ സ്ഫുരിപ്പിക്കുന്നതിനു വത്സരാജനു വിശേഷിച്ചും വാസനയുണ്ടായി

രുന്നു. ഹാസ്യരസപ്രധാനമായ ഹാസ്യചൂഡാമണിയും, ഹാസ്യവും ശൃംഗാരവും ഇടകലൎന്ന കൎപ്പൂരചരിതവുമാണ്, വള്ളത്തോൾ തൎജ്ജമചെയ്തിട്ടുള്ളത്. ശൃംഗാരം, വീരം, അൽഭുതം ഇവയും വത്സരാജന്റെ മററു നാടകങ്ങളിൽ പ്രധാനമാണ്. രുഗ്മിണീഹരണം, സമുദ്രമഥനം മുതലായവകളുടെ തൎജ്ജമചെയ്തു കിട്ടുമ്പോൾ നമുക്കു വത്സരാജന്റെ കാവ്യഗുണങ്ങൾ മുഴുവൻ തെളിഞ്ഞു കാണാറാകും.

ഡിമം, ഈഹാമൃഗം, സമവകാരം മുതലായ രൂപകഭേദങ്ങളെപ്പററി നാടകശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറയാറുണ്ട് "രൌദ്രമുഖ്യ ചതുരങ്കസേന്ദ്രജാലരണോ ഡിമഃ" ഇങ്ങനെയാണ് ഡിമത്തിന്റെ ലക്ഷണം നാട്യദൎപ്പണത്തിൽ പറഞ്ഞുകാണുന്നത്. എന്നാൽ ഈ വിവരണങ്ങൾ ശാസ്ത്രഗ്രന്ഥങ്ങളിലുണ്ടായിരുന്നതല്ലാതെ, ആ ലക്ഷണങ്ങളുള്ള നാടകങ്ങൾ സംസ്കൃതത്തിൽ വത്സരാജനു മുൻപുണ്ടായിരുന്നോ എന്നു സംശയമാണ്. നാടകശാസ്ത്രങ്ങളിൽ പറഞ്ഞിട്ടുള്ള ലക്ഷണമനുസരിച്ച് ഇത്തരം കൃതികൾ രചിയ്ക്കുവാൻ വത്സരാജൻ ഒരുമ്പെട്ടിറങ്ങിയതാണെന്നു വിചാരിയ്ക്കുാൻ കാരണമുണ്ട്. ത്രിപുരദഹനം കഥയെപ്പററിയാണ്, വത്സരാജന്റെ ഡിമം. "തത്രത്രിപുരദാഹശ്ച ഡിമസംജ്ഞഃ പ്രയോജിതഃ ഇതി ഭാരതമുനിനാ സ്വയമേവ ത്രിപുരദാഹേതിവൃത്തസ്യ തുല്യത്വം ദൎശിതം" എന്നു ദശരൂപാവലോകത്തിൽ കാണുന്നതുകൊണ്ട്, ആ സൂചന പിടിച്ചാണ്, വത്സരാജൻ ത്രിപുരദാഹഡിമം നിൎമ്മിച്ചതെന്നു തീൎച്ചയാക്കാം. ദശരൂപാവലോകത്തിൽത്തന്നെ "യഥാ സമുദ്രമഥനേ വാസുദേവാദീനാം

ലക്ഷ്യ്യാദിലാഭാഃ” എന്നു കാണുന്നതുകൊണ്ടു സമുദ്രമഥനം എന്ന സമവകാരവും എഴുതാൻ കാരണം, ആ സൂചനയാണെന്നു തെളിയുന്നു.

വത്സരാജകൃതികൾക്കു പുരാതനകാലത്തുതന്നെ പ്രചാരമുണ്ടായിരുന്നു എന്നുള്ളതിനു ലക്ഷ്യങ്ങൾ ഇല്ലാതില്ല. ജൽഹണൻെറ സൂക്തിമുക്താവലിയിൽ വത്സരാജൻെറ ചില ശ്ലോകങ്ങൾ ഉദ്ധരിച്ചുകാണുന്നതിൽനിന്ന്, അദ്ദേഹത്തിൻെറ കൃതികൾ അക്കാലത്തുതന്നെ പണ്ഡിതലോകത്തിൻെറ ബഹുമാനത്തിനു പാത്രമായിരുന്നു എന്നു തെളിയുന്നു. എന്നാൽ ഭാസസൌമില്ലകാദികളെപ്പോലെ വത്സരാജനും കാലക്രമേണ നാമമാത്രാവശേഷനായിത്തീൎന്നു. ബറോഡാഗ്രന്ഥമാലയിൽ അദ്ദേഹത്തിൻെറ രൂപകഷട്കം പ്രസിദ്ധീകൃതമായപ്പോൾ മാത്രമാണ്, ഈ മഹാകവിക്കു സാഹിത്യലോകത്തിൽ പുനൎജ്ജന്മം ലഭിച്ചത്.

ഇപ്പോൾ മലയാളത്തിൽ പ്രസിദ്ധപ്പെടുത്തുന്ന കർപ്പൂരചരിതം ഭാണം പലതുകൊണ്ടും വിശേഷപ്പെട്ട ഒരു കൃതിയാണ്. വരരുചികൃതമെന്നു പറയുന്ന ഉഭയാഭിസാരിക തൊട്ടു, കൊച്ചുണ്ണിത്തമ്പുരാൻെറ വിടരാജവിജയം വരെയുള്ള മിക്ക ഭാണങ്ങളും വിടൻ വേശവീഥിയിൽ സഞ്ചരിച്ചു പലതരത്തിലുള്ള ആളുകളെക്കണ്ടു് അവരുടെ ചാപല്യങ്ങളെ അധിക്ഷേപിച്ചും അവരുടെ പ്രേമജീവിതത്തിൽ ഇടപെട്ടും പോകുന്ന ഒരു രീതിയിലാണ് കണ്ടിട്ടുള്ളത്. വത്സരാജൻെറ പോക്കു് അങ്ങിനെയല്ല. വിലാസവതിയെന്നു പേരായ ഒരു വേശ്യാംഗനയിൽ അ

നരകതനായ കർപ്പൂരകൻ എന്ന ചൂതാടി സ്വന്തമായ അനുഭവങ്ങളെ അപ്രത്യക്ഷനായ ഒരു സ്നേഹിതനോടു പറയുന്നതായിട്ടാണ് കഥ. നായകൻ സാക്ഷാൽ മൂലദേവപ്രതിമനായ ഒരു മഹാകിതവൻ. അയാൾ എതെല്ലാം കപടവിദ്യകൾ പ്രയോഗിച്ചാണ് വിരോധികളെ ജയിച്ചതെന്നു, തന്റെ സ്നേഹിതനെപ്പറഞ്ഞുകേൾപ്പിക്കുന്നതു വളരെ രസകരമായ ഒരു രീതിയിലാണ്.

ഹാസ്യരസപ്രധാനമാണ് ഭാണമെന്നു പറയുന്നതിൽ തെറ്റുണ്ടെന്നു തോന്നുന്നില്ല. എന്നാൽ കവികൾ പ്രായേണ ഈ ഹാസ്യരസത്തെ ലോപിപ്പിച്ചു വെറും ശൃംഗാരത്തിനു പ്രാധാന്യം നല്കി ഭാണത്തിന് ഒരു ദുഷ്പേരു വരുത്തിക്കളഞ്ഞു. ഭാണവും ശൃംഗാരവുമായി ബന്ധമൊന്നും ഇല്ലതന്നെ. ഒരു നടൻമാത്രം രംഗത്തു വന്ന് അഭിനയിക്കുന്ന ഒരു നാടകപ്രസ്ഥാനത്തിനാണ് ഭാണമെന്നു പേർ. ഇതു മററു ഭാഷകളിലും ഇല്ലാതില്ല. അനുചിതമായ വേശവീഥിയെ ഉപേക്ഷിച്ചു നായകൻ മററിടങ്ങളിൽ സഞ്ചരിക്കരുതെന്നോ മററനുഭവങ്ങൾ വർണ്ണിക്കരുതെന്നോ വിധിയൊന്നുമില്ല. ഇത്ര മനോഹരമായ ഒരു കാവ്യരീതിയെ പരിഷ്കരിച്ചു നടപ്പിൽ വരുത്തുന്നതിനാണ്, ഉപേക്ഷിക്കുന്നതിനല്ല, നാം ശ്രമിക്കേണ്ടത്.

ഇന്നത്തെ വായനക്കാർക്ക് അത്ര പരിചിതമായിരിക്കില്ല ഭാണം: ഒരൈമ്പതു വർഷങ്ങൾക്കുമുമ്പേ പുറത്തു വന്ന മഹിഷമംഗലഭാണതർജ്ജമ ഇപ്പോൾ ഒരേടത്തും കാണുന്നില്ല; വെണ്മണിയുടെ കാമതിലകം ഭാണം അ

പൂർണ്ണവും ഗദ്യരഹിതവുമാണ്; കൊച്ചുണ്ണിത്തമ്പുരാൻെറ സോമതിലകം ഭാണം അച്ചടിച്ചിട്ടേ ഇല്ലെന്നു തോന്നുന്നു. നമ്മുടെ ഈ ഭാണദുർഭിക്ഷം വിചാരിച്ചിട്ടുകൂടിയാണ്, കർപ്പൂരചരിതം തർജ്ജമചെയ്യാൻ മഹാകവിയെ ഞാൻ പ്രേരിപ്പിച്ചത്.

വള്ളത്തോളിൻെറ തർജ്ജമയെപ്പററി ഞാൻ എന്തു പറയാനാണ്? അതിൻെറ സാരസ്യം മലയാളികൾ വായിച്ചുതന്നേ മനസ്സിലാക്കേണ്ടതാണ്. വത്സരാജനെ കേരളീയക്കു പരിചയപ്പെടുത്തണമെന്നു മാത്രമേ ഈ മുഖവുരകൊണ്ടു ഞാൻ ഉദ്ദേശിക്കുന്നുള്ളു.

ബിക്കനേർ,
3—11—1945.

കെ. എം. പണിക്കർ.

മഹാമാത്യവത്സരാജരചിതം

കർപ്പൂരചരിതഭാണം.

‘തന്നേക്കാം തവ ധൂർത്ത, ചൂതുപണമാ-
മാലിംഗനം, തോററ ഞാൻ;
നിന്നിമ്മട്ടുഴററാക്കൂ,തിന്നവധിയായ്
നൂറില്ലയോ രാപ്പകൽ?’
എന്നായ്ഗ്ഗൗരി കഥിക്കെ, രാത്രിദിനകൃ-
ത്തേജോക്ഷിയുഗ്മത്തെയൊ-
ന്നൊന്നായാശു മിഴിച്ചു ചിമ്മിയരുളും
ശർവൻ നമുക്കാശ്രയം! ൫

അത്രയുമല്ല—

പോരേറും സഖിമാർ ചിരിക്കെയൊളിക-
ണ്ണിട്ടിട്ടു മെല്ലെത്തട-
ത്തോ,രോ ചുക്കിണിയേറിലും റണ പറ-
ഞ്ഞെണ്ണും, കവിക്കും സ്ഥലം;

---

൫. ധൂർത്ത=ഹേ ചൂതുകളിക്കാര. പണം=പണയം; തോററ ആൾ ജയിച്ച ആളെ കെട്ടിപ്പുണരണമെന്നായിരുന്നു പന്തയം. രാത്രി ......യുഗ്മത്തെ=രാത്രിയേയും പകലിനേയും ഉണ്ടാക്കുന്ന തേജസ്സുകളാ(ചന്ദ്രസൂർയ്യന്മാരാ)കുന്ന ഇരുകണ്ണുകളെ; ചന്ദ്രനും സൂർയ്യനുമത്രേ ശിവന്റെ വാമദക്ഷിണനേത്രങ്ങൾ. ആശു=വേഗേന; നൂറു ദിവസം ക്ഷണേന കഴിയാൻ. ശർവൻ=ശിവൻ.

൬. പോർ—ചൂതുകളിയിൽ നൈപുണ്യം. സ്ഥലം കവിക്കും—ചൂതുകൾ കള്ളികടത്തിവെക്കും. ഈ രീതിക്ക്=ഇപ്രകാരം. ചേരുംപോലെ—അഭീഷ്ടസിദ്ധിക്കുതകുമാറ്

ഈ രീതിക്കു, കഴത്തു പുല്കൽ പണമാം
ചൂതാടലിൽദ്ദേവിയെ-
ച്ചേരുംപോലെ ചതിക്കുമീശനുടെയ-
ക്കള്ളക്കളിക്കായ്ത്തൊഴാം! ൨

[നാന്ദ്യന്തത്തിൽ സൂത്രധാരൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.

സൂത്രധാരൻ:—(ഹഷത്തോടേ) എയ്, ഇന്നു ശിവന്റെ എഴുന്നള്ളത്തുമഹോത്സവത്തിന്നു വന്നുചേൎന്നിരിക്കുന്ന വിദഗ്ദ്ധസാമാജികന്മാർ, * കാലഞ്ജരാധിപനായ ശ്രീപരമൎദ്ദിമഹാരാജാവുതിരുമേനിയുടെ അമാത്യനായ വത്സരാജകവിയാൽ നിൎമ്മിക്കപ്പെട്ട കപ്പൂരചരിതമെന്ന ഭാണം അഭിനയിപ്പാൻ എന്നോടാജ്ഞാപിച്ചിരിക്കുന്നു. ഒരൊററപ്പാത്രത്താൽ പ്രയോഗിക്കപ്പെടേണ്ടുന്നതായ ഇത് അഭിനയിക്കുന്നതിൽ നല്ല അഭ്യാസം കഴിച്ചിട്ടുള്ളവനാണ്, എന്റെ അനുജൻ; പൂവ്വരംഗപൂജയേ ഞാൻ ചെയ്യേണ്ടതുള്ളു. (എല്ലാദ്ദിക്കുകളും നോക്കിയിട്ട്) എയ്, ഇതാ, അഭിനയത്തിന്നു പററിയ പ്രകൃതിസുന്ദരമായ പ്രഭാതസമയം വന്നെത്തിക്കഴിഞ്ഞു. ഇപ്പോൾ—

മാരപ്പോരു തുടൎന്ന ദംപതികളെ-
പ്പേൎത്തും സഹായിക്കലാം
നേരംപോക്കിലുറങ്ങിടാതെ സരസം
രാ തീൎന്ന കാമന്നഹോ,

---

* കാലഞ്ജരം—ദേശനാമം.

൩. രാ തീൎന്ന=രാത്രി കഴിഞ്ഞുപോയ. കപാണം=കിലുക്കം. കിമപി=തെല്ലും.

കൊട്ടാരങ്ങളിൽനിന്നു പോന്ന ഗണികാ-
പ്പെണ്ണുങ്ങൾതൻ കാൽത്തള-
ക്വാണംമൂല,മുഷസ്സിലും കിമപി കി-
ട്ടുന്നീലുറങ്ങാൻ തരം! ൩

അത്രമാത്രമല്ല—

മന്ദായിതപ്രതിഭനാം പ്രതിനായകൻെറ—
ചന്ദ്രൻെറ—ലക്ഷ്മിയെ വിരഞ്ഞു പറിച്ചടക്കി,
രാവായ ശംഭളിയെയങ്ങകലത്തു പോക്കി,
ദ്യോവായ വേശ്യയൊടു ചേൎന്നു, ദിനേശധൂൎത്തൻ! ൪

(ആകാശത്തു ചെവി കൊടുത്തിട്ട്)

* മാരിഷ, താൻ എന്തു പറയുന്നു, 'ആയി, എന്താണീ അനുചിതം പറയുന്നത്? ദേവാസുരപൂജനീയപാദസ്പൃശനായ സൂൎയ്യഭഗവാൻ എവിടെ? ലോകത്തെയൊക്കെ കള്ളത്തരംകൊണ്ടു വഞ്ചിക്കുന്ന ചൂതാടി എവിടെ?' എന്നോ? (ഭയത്തോടെ) നിൎത്തു, നിൎത്തു, ഉറക്കെപ്പറയൽ. താൻ കേട്ടിട്ടില്ലേയോ?

൪. മന്ദായിതപ്രതിഭൻ=പ്രതിഭ (പ്രഭ, ബുദ്ധി) മങ്ങിച്ചവൻ. ലക്ഷ്മി=ശോഭ, സമ്പത്ത്. പറിച്ചടക്കി=തട്ടിപ്പറിച്ച് ശംഭളി—കാമികൾക്കു തേവിടിശ്ശികളെ ഏൎപ്പെടുത്തികൊടുത്തു പണം വാങ്ങുന്നവൾ. ദ്യോവ്=ആകാശം. ദിനേശധൂൎത്തൻ=സൂൎയ്യനാകുന്ന ചൂതുകളിക്കാരൻ. ഇതിൽ ഇതിവൃത്തം സൂചിതം.

* മാരിഷ എന്നാണ്, സൂത്രധാരൻ തൻെറ കീഴിലുള്ള നടനെ വിളിക്കുക. പാദശബ്ദത്തിന്നു രശ്മി എന്നും കാൽ എന്നും രണ്ടൎത്ഥം.

സൂക്ഷിച്ചു ചൊല്ലുക പകൽ;
വയ്യ,ത്തും വയ്യ രാത്രിയിൽ:
വടേ വരരുചിയ്ക്കൊപ്പം
നടക്കും ധൂത്തപുംഗവർ! ൧

താൻ എന്തുപറയുന്നു, 'എന്നെ പേടിപ്പിയ്ക്കുകയാണോ? എനിയ്ക്കു ചൂതാടിയെ പേടിയില്ല.' എന്നോ?

(അണിയറയിൽ)

എടാ, കാപ്പില്ലാത്ത മേനിക്കാര, നില്ല്, നില്ല്!
മേവുന്നു സാഗരത്തിന്നടിയിൽ, മധുഹരൻ
ലക്ഷ്മിയെച്ചേർത്തുപുല്കി;-
ത്തുവെള്ളിക്കുന്നിൽ വാഴുന്നിതു, നിധിനിവഹം
കയ്യടക്കി ധനേശൻ;
ദേവേന്ദ്രൻ കല്പവൃക്ഷപ്രഭൃതികളെ മഹാ-
മേരുവിൻമീതെ വെച്ചാൻ—
ഏവം പേടിപ്പു ചൂതാടികളെയമരരും;
പിന്നെയോ, സാധുമർത്ത്യൻ! ൨

൧. അത്തും വയ്യ—രാത്രിയിൽ കരുതിത്തന്നെയും സംസാരിച്ചുകൂടാ. ശാപംമൂലം പിശാചായിത്തീൎന്ന് ഒരു പേരാലിന്മേൽ നിവസിച്ച സ്നേഹിതനെ കാണ്മാൻ വരരുചി രാത്രികാലങ്ങളിൽ. ആ പേരാലിന്നടുക്കൽ ഗൂഢമായി ചെന്നിരുന്നപോൽ. കഥാസരിത്സാഗരത്തിലെ ഈ ഐതിഹ്യമാണ്, 'വടേ(=പേരാല്ക്കൽ) വരരുചിയ്ക്കൊപ്പം' എന്ന ഉപമയുടെ ആസ്പദം.

൨. മധുഹരൻ=വിഷ്ണു. ധനേശൻ=വൈശ്രവണൻ. കല്പ......കളെ=കല്പകവൃക്ഷം മുതലായ ദിവ്യവിഭൂതികളെ. മഹാമേരുവിന്റെ മുകളിലത്രേ, സ്വൎഗ്ഗം. പിന്നെയോ—പേടിയ്ക്കാതിരിയ്ക്കുന്നു. വിഷ്ണു ലക്ഷ്മിയേയുംകൊണ്ടുപോയി സമുദ്രാന്തർഭാഗത്തു പാൎക്കുന്നതും മററും ചൂതാടികളെപ്പേടിയ്ക്കയാലാണെന്നു കല്പനം.

സൂത്രധാരൻ:—(കേട്ടിട്ട്) എയ്, ഇതാ, കൎപ്പൂരകനെന്ന ചൂതുകളിക്കാരൻ ശുണ്ഠിയെടുത്ത് ഇങ്ങോട്ടു വരുന്നു; അതിനാൽ, ഇവിടെ നിന്നുകൂടാ.

(എന്നു, പോയി.)

പ്രസ്താവന കഴിഞ്ഞു.

(അനന്തരം കൎപ്പൂരകൻ പ്രവേശിക്കുന്നു.)

കൎപ്പൂരകൻ:—(ക്രോധത്തോടേ) എടാ, മാരിഷ, സൎവ്വലോകങ്ങൾക്കും * കാമധേനുവായ മൎയ്യാവിദ്യയെ ദൂഷിക്കുന്ന നിന്റെ നാവു പിളരാതിരുന്നതെങ്ങിനെ? നോക്ക്, എടാ, നോക്ക്:

എന്മട്ടു കൊന്നരുളി ബാലിയെ രാമഭദ്രൻ?
എന്മട്ടു തീയെതിരഹല്യയെ നേടിയിന്ദ്രൻ?
എന്മട്ടടക്കി ബലിയെബ്ഭഗവാൻ? അടപ്പു
കൎമ്മത്തിനെന്തു, കപടത്തൊഴിലില്ലയെങ്കിൽ! ൧

അഥവാ, ഞാൻ ദുൎജ്ജനത്തിന്റെ പ്രലാപം നിൎത്താൻ കിണഞ്ഞതു മതി. ഇനി, തോററ വകക്കു വഴി പറയാൻ ചൂതുകളിപ്പുരയിലേക്കുതന്നെ പോകാം. എന്തുകൊണ്ടെന്നാൽ—

---

* അഭീഷ്ടങ്ങളെയെല്ലാം നല്കുന്ന എന്നു സാരം.

൧. നേടി=വശപ്പെടുത്തി. ബലി=മാബെലി. ഭഗവാൻ—വിഷ്ണു. അടപ്പു.....എങ്കിൽ—അടച്ചുവെക്കുംഞ്ഞാൽ, കൎമ്മത്തിന്നു കേടു പററിപ്പോകും!

ദ്യൂതാട്ടമില്ലാത്തവനും
വേശ്യാസ്ത്രീവിമുഖനുമേ
ഉണ്ടെന്നിരിക്കിലും വിത്തം
സ്വപ്നവിത്തോപമം ധ്രുവം! വ്യ

(ആകാശത്തു ലക്ഷ്യംവെച്ചു്)

സ്നേഹിത, ചന്ദനക, നില്ക്കു, നില്ക്കു; ഞാനും പോരാം. താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു, "ഏഴെട്ടുനാളായി ദ്യൂതുകളി വിട്ടിരിക്കുന്ന ഭവാന്റെ മുഖത്തു നോക്കില്ല" എന്നോ? (പുഞ്ചിരിയിട്ടു്) മതി, കാശില്ലാത്ത എന്റെ കുററം കുത്തിപ്പൊക്കിയതു്. പണത്തിടുക്കം, പതിവു തെററിച്ചാൽ ചീത്തയാണല്ലോ. താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു, "ഹൃദയം വിലാസവതിക്കു കൊടുത്തതിനാൽ അങ്ങേക്കു് ഒന്നും തോന്നാതായി!" എന്നോ? (ചിരിച്ചിട്ടു്) സ്നേഹിതൻ എന്നെ അറിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു; ശരിതന്നെയാണിതു്:

സർവ്വനാളിലുമഭംഗമായനുഭവിക്കിലും
പുതുമ തോന്നുമാ-
റവ്യളീകമധുരങ്ങളാം, രുചിരഗാത്രിതൻ
പ്രണയലീലകൾ;

വ്യ. സ്വപ്നവിത്തോപമം=സ്വപ്നത്തിൽ കണ്ട ധനത്തിനു തുല്യം. ധനത്തിന്റെ പ്രയോജനം, ദ്യൂതുകളിയും വേശ്യാസംഗമവുംതന്നെ എന്നു സമർത്ഥിക്കുന്നു.

ൻ. അവ്യളീകമധുരങ്ങൾ=നിർവ്യാജമനോജ്ഞങ്ങൾ. നിർവി... ...ൂർവ്വം=നിശ്ചലധ്യാനത്തോടേ. സുവ്യവസ്ഥിതി=സ്ഥൈര്യം.

നിർവ്വികല്പകസമാധിപൂർവ്വമവയെ സ്മരി-
പ്പതുനിമിത്തമായ്-
സ്സുവ്യവസ്ഥിതി വഹിപ്പതില്ല കരൾ, മററു ജോ-
ലികളിലൊന്നിലും! ൯

(എന്നു, ചൊല്ലിക്കൊണ്ടു നില്ക്കുന്നു.)

(ആകാശത്തു ചെവി കൊടുത്തിട്ട്)

എന്റെ സ്നേഹിതൻ ഇപ്രകാരം പറയുന്നു:—"എനി ക്കു തുലോം കൌതുകമുണ്ട്, ആ പ്രണയലീലകൾ കേൾപ്പാൻ: അവ, സർവ്വലോകത്തേയും മയക്കുന്ന ഭവാ നെപ്പോലും മയക്കിക്കളഞ്ഞുവല്ലോ." (പജ്ജാസ്മിത ത്തോടേ) പറയാം, സ്നേഹിതൻ എന്നെ ഒരു സുന്ദര വിഡ്ഢിയാണെന്നു കരുതില്ലെങ്കിൽ: ഒരു ദിവസം, ഞാൻ പ്രണയകലഹത്താൽ മാളികയുടെ മുകളിൽ ഒളിച്ചിരുന്നപ്പോൾ, കനത്ത * അരതിമൂലം ഉറക്കം വരാഞ്ഞ അവൾ ഒരു ഗാഥ ചൊല്ലുകയുണ്ടായി; അ തിതാ, എന്റെ മനസ്സിൽ കൊത്തിയിട്ടതുപോലെ കിടക്കുന്നു:

'ചിതപ്പെടുകില്ലക്കിതവനിൽത്തെല്ലു,-
-മിതരദൂതികളുടെ പെരുമാററം;
കിനാവിങ്കൽക്കൊണ്ടുവരികായാളെ നീ;
കനിവിതിൽത്തോന്നാതിരിയ്ക്കൊലാ നിദ്രേ!' ൧൦

---

* അരതി=ഒന്നിലും താൽപര്യമില്ലായ്ക; മദനാവസ്ഥകളിലൊ ന്ന്.

൧൦. കിതവൻ=ചൂതുകളിക്കാരൻ. 'നീ തന്നെ ദൂതിയായിച്ചമ ഞ്ഞ്, അയാളെ സ്വപ്നത്തിൽ കൊണ്ടുവന്നു തരിക' എന്നു നിദ്രയോടു പ്രാർത്ഥിക്കുന്നു. വൃത്തം, അന്നനട.

(ഇരുന്ന്, അപ്രകാരമൊക്കെ അരതി നടിയ്ക്കുന്നു.)

(വീണ്ടും ആകാശത്തു ചെവികൊടുത്തിട്ട്)

താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു, "എന്തിനാണ്, ഈ വീണ കൈക്കൊണ്ട വെച്ചിരിയ്ക്കുന്നത്?" എന്നോ? സദാ അവളുടെ മടിയിൽ ഓമനിയ്ക്കപ്പെട്ടതാണിത്; അതിനാൽ ഇതെന്നെ സന്തോഷിപ്പിച്ചുപോരുന്നു. ഈ വീണ മീട്ടിയാണ്, അവൾ പാർവ്വതീഭഗവതിയെ ഭജിയ്ക്കുക; എതിരാളികളുടെ മുമ്പിൽവെച്ചുപോലും, വ്യാജേന എന്റെ പേരുൾപ്പെട്ട പാട്ടു പാടാറുണ്ട്.

(എന്നു വീണ കാണിയ്ക്കുന്നു.)

താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു; "ആ പാട്ടുതന്നെ ഒന്നു പാടു" എന്നോ? എന്റെ സ്നേഹിതൻ കേട്ടുകൊള്ളുക.

'സ്മരനൊടു നൽച്ചങ്ങാതവു-
മൊരു കുളിരേകുന്ന തിങ്കൾതന്നഴകും
തിരളും കർപ്പൂരമ്പിരി-
യരുതേ, ഹേ ദേവി, ഹരദയിതേ! ൧൧

(എന്നു, വീണ മീട്ടി, പലതരത്തിൽ പാടുന്നു.)

(ധ്യാനം നടിച്ചു, നെഞ്ഞത്തടിച്ചു, കൈ കുടഞ്ഞിട്ട്)

താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു, "അങ്ങെന്താണ്, കണ്ണടച്ചു, മാറത്തടിയ്ക്കുകയും കൈ കുടയുകയും ചെയ്യുന്നത്?" എന്നോ? (കണ്ണീരോടേ) സ്നേഹിത,

---

൧൧. സ്മര......തവും—കാമോദ്ദീപകതാത്തെ ആസ്പദമാക്കിയുള്ള കല്പനം. കർപ്പൂരമ്പിരിയരുതേ എന്നേടത്തു കർപ്പൂരം എന്നും കർപ്പൂരൻ എന്നും പദച്ഛേദം.

സഖിയെ നിയതമെന്നെപ്പോലിരിപ്പാൻ പഠിപ്പി-
ച്ചു,ടനവളൊടുകൂടി ദ്യൂതകേളിക്കൊരുങ്ങി,
പണമുരുപരിരംഭം വെന്നുവെന്നിമ്പമാളും
സുമുഖിയെയൊളിവായ്നിന്നിനിയും കാണണം മേ! ൧൮

* ശാന്തം! അഥവാ, മരണംതന്നെയാണ്, അവളെ സ്മരിക്കൽ! (ക്ഷണനേരം ചിന്തിച്ചു, മേല്പോട്ടു നോക്കി, കണ്ണീർ വാർക്കുന്നു.)

(വീണ്ടും ആകാശത്തു ചെവി കൊടുത്തിട്ട്)

താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു, "അങ്ങെന്താണ്, പെട്ടെന്നു കണ്ണീരൊഴുകി കലുഷമുഖനായിത്തീർന്നത്?" എന്നോ? സ്നേഹിത, പ്രണയകലഹപശ്ചാത്താപത്താൽ വിവശയായി നിലാവത്തു കൊണ്ടുപോകപ്പെട്ട അവൾ എന്നെ സ്വയമേ പ്രേമംകൊണ്ടു കൃതാർത്ഥനാക്കിയത് എവിടെവെച്ചോ, ആ മാളികമുകൾഭാഗം ഇപ്പോൾ എൻെറ മുമ്പിൽ കാണുന്നതായി തോന്നുന്നു! മുമ്പേ, അവിടെ കർപ്പൂരപ്പൊടി കനത്തിൽ പരത്തിയ പളുങ്കുകല്ലിന്മേൽ പള്ളികൊണ്ടിരുന്ന അവൾ സഖിമാരോടായി ഞാൻ കേൾക്കേ, ചന്ദ്രനെക്കുറിച്ച് ഇങ്ങിനെ പറകയുണ്ടായി:—

൧൮. നിയ.....പ്പിച്ച്—സർവ്വഥാ എന്നെ അനുകരിപ്പാൻ ശീലിപ്പിച്ച്. ദ്യൂതകേളി=ചൂതുകളി. ഉരുപരിരംഭം=ദൃഢാലിംഗനം; അതാകുന്ന പണം(=പണയം) വെന്നുവെന്ന്=ജയിച്ചു നേടിനേടി.

* അമംഗളം ശമിക്കട്ടെ! അക്കഥയൊക്കെ ഓർക്കുക എന്നതു മരണം പോലെ വേദനാജനകമാകുന്നു.

'തിയ്യുണ്ടു നേർക്കിശ്ശശിമണ്ഡലത്തിൽ,-
ക്കളങ്കമാകും പുകകൊണ്ടുറയ്ക്കാം;
ഇല്ലെങ്കിലെവ്വണ്ണ,മിതിൻ കതിർച്ചാ-
ത്തിനാൽക്കടജ്വാലകളെപ്പടർത്തും?' ൫൩

എന്നാൽ, ഞാൻ അവളുടെ അടുക്കൽത്തന്നേ അതു കേട്ടില്ലെന്നു നടിച്ചു നിന്നതേ ഉള്ളു. അതിനാൽ, അവൾ സ്വയമേ ലജ്ജ വിട്ടെഴുന്നേററു് എന്നെ വശപ്പെടുത്തുകയാണുണ്ടായതു്:—

'ഇഷ്ടംപോലെ ചിരിച്ചിടട്ടെ, കരവും
കൊട്ടിശ്ശരിയ്ക്കാളിമാർ;
വിട്ടേൻ മാനപടത്തെ,യിങ്ങു തൊഴുതേൻ,
കൊണ്ടേനിളപ്പത്തെയും;
ശിഷ്ടാത്മൻ, ഹൃദി താങ്കളാൽ ഖചിതമാം
നാനാപരാധാത്തിമു-
ള്ളൊട്ടുക്കുന്നുകഴിഞ്ഞു മേ, വിധുവിനെ-
ച്ചുംബിച്ചു കൽ കാങ്കയാൽ! ൫൪

(ആകാശത്തു ചെവികൊടുത്തു ശങ്കയോടെ)

എന്താണു് പ്രിയസ്നേഹിതൻ ചിരിയ്ക്കുന്നതു്? എന്നെ പരിഹസിയ്ക്കയല്ലല്ലോ! താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു,

---

൫൩. നേർക്കു്=ശരിയ്ക്കു്; തീർച്ചയായും. 'യത്ര ധൂമസ്തത്രാഗ്നിഃ'

൫൪. ആളിമാർ=തോഴിമാർ. മാനപടത്തെ=മാനം എന്ന വാക്കിനെ. ഇളപ്പം=ലഘുത്വം. ശിഷ്ടാത്മൻ=ഹേ സുന്ദരാകാര. ഖചിതം=തറയ്ക്കപ്പെട്ടതു്. നാനാ......മുള്ളു്=പലതരം അപരാധങ്ങൾമൂലം സംഭവിച്ച ദുഃഖമാകുന്ന മുള്ളു് (ശല്യം). വിധു=ചന്ദ്രൻ. കല്ലു (ചന്ദ്രകാന്തം)പോലും ചന്ദ്രനെ ചുംബിച്ചു് അലിയുന്നു!

“പരസ്പരം ഇത്രയ്ക്കു കാമനെ കൃതാൎത്ഥനാക്കിയ അനുരാഗബന്ധമുണ്ടെങ്കിൽ, അതെന്തുകൊണ്ടാണ്, അവളുടെ ദൂതിയായിച്ചമഞ്ഞു കാൎയ്യദ്രവ്യവുമെടുത്തു പ്രതിനായകനായ് മഞ്ജീരകനെ ഇണക്കാൻ പോയതെന്ന്, എനിയ്ക്കു ചിരി പൊട്ടിപ്പോയി!” എന്നോ? സ്നേഹിത, ഇങ്ങിനെ പരിഹസിച്ചുകൂടാ, ഒരു * വിദേശീയനെ! കാൎയ്യോപദേഷ്ടാക്കൾ പറയുന്നതു താങ്കൾ കേട്ടിട്ടില്ലയോ?—

ഗൎവ്വോൎമ്മിയാൽക്കലുങ്ങാത്ത
കാൎയ്യദക്ഷൎക്കിളപ്പവും
മേലിൽ ശ്രേയസ്സിനായ്ത്തീൎന്നു
ചിലപ്പോൾക്കാമ്യമായ്വരും. ൧൭

അതിനാൽ, ഫലസിദ്ധിതന്നേ താങ്കളെ പ്രീതിപ്പെടുത്തിക്കൊള്ളും. താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു, “എനിയ്ക്കു തുലോം കൌതുകമുണ്ട്: അതിനാൽ, അങ്ങയുടെ ദൌത്യം വിസ്തരിച്ചു പറയുക.” എന്നോ? എന്റെ സ്നേഹിതൻ കേട്ടുകൊള്ളുക: ഞാൻ മദനോദ്യാനത്തിൽ കൂട്ടരോടൊപ്പം കുടിയിലേപ്പെട്ടിരുന്ന മഞ്ജീരകന്റെ അടുക്കൽ ചെന്നെത്തി. (ചിരിച്ചിട്ട്) “തുടക്കത്തിൽ ത്തന്നേ അങ്ങു ചിരിച്ചുമറിയുന്നതെന്താണ്?” എ

* വിദേശീയൻ—അപരിചിതൻ എന്നൎത്ഥത്തിൽ കളിയായി പറഞ്ഞതാണ്.

൧൭. ഗൎവ്വോൎമ്മി=ഗൎവ്വാകുന്ന തിര. കാൎയ്യദക്ഷർ=കൎമ്മനിപുണർ. മേലിൽ—ഗുണമുണ്ടാകുമെന്നു കണ്ടാൽ കാൎയ്യജ്ഞന്മാർ ചിലപ്പോൾ താഴ്മയും കൈക്കൊണ്ടേയ്ക്കും; അതു പരിഹാസ്യമല്ല, ശ്ലാഘനീയമാണ്.

നാണല്ലോ, താങ്കൾ ചോദിക്കുന്നത്. സ്നേഹിത, അയാളുടെ വേഷവും ചേഷ്ടകളും ഓർത്തതിനാൽ എനിക്കു വല്ലാതെ ചിരിവന്നു. താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു, "അത് എൻെറ മുമ്പിൽവെച്ച് അഞ്ചുതന്നെ ഒന്നു കാണിക്കു" എന്നോ? ഞാൻ പറയാതിരിക്കുമോ, സ്നേഹിതനോട്?

കൌടില്യേന സദാ കുടുമ്മ, പിശുനൻ
    പോലേ ചെവിപ്പാട്ടിലാം;
കൂടെക്കൂടെയിരിംപു തട്ടിയ തുണി-
    യ്ക്കൊപ്പം കൃശം മീശയും;
ആട്ടം പ്രൌഢ കണക്കതീവ തിരിയും
    പാഴ്ക്കത്തി കയ്യിൽ;-ക്കനം
കൂട്ടം വെററിലയുണ്ട വായ്ക്കടയിലും,
    വാഗ്രോധിരോഗോപമം! ൧൩

തോററംചൊല്ലുതുപോലെ, കണ്ണുമുടയും-
    മാറുച്ചമായ്പ്പാടലും,
മാർത്തട്ടിങ്കലലച്ച കയ്യടികളാ-
    ലാ മദ്ദളംകൊട്ടലും,

---

൧൩. കൌടില്യേന=കൌടില്യം (=വളവ്, കളവ്) മൂലം. പിശുനൻ=ഏഷണിക്കാരൻ. അതീവ=ഏററവും; വളരെ. ആട്ടം പ്രൌഢ=പ്രഗല്ഭനൎത്തകി വാഗ്രോ......പമം=സംസാരിക്കാൻ വയ്യാതാകുന്ന ഒരു രോഗം പോലെ.

൧൪. തോററം—ഭൂതബാധയൊഴിപ്പിക്കുന്നതിനും മററുമുള്ള ചില പാട്ടുകൾ. ഉടംപ്=ശരീരം. ഓമനനഖപ്പാട്=പ്രിയപ്പെട്ട നഖക്ഷതങ്ങളുടെ പാട്.

പേത്തും പേത്തുമുടംപിലോമനാനഖ-
പ്പാടുള്ളിടം നോക്കലും—
(അതൊക്കെ അഭിനയിച്ചു കാണിച്ചിട്ട്)
ചേത്താപ്പിപ്പതിനേവനുള്ളൂ കഴിവാ,-
യാൾതൻ തനിഗ്ഗോഷ്ഠികൾ? ൧൦

അരികത്തുള്ള ചില കെട്ടുകുട്ടാളികളുടെ മേനികേററ ലിൽ ഞെളിഞ്ഞിരുന്ന അയാളോട് ഞാൻ 'ഉണത്തി ച്ചു.' (വിനയത്തോടേ) * 'ആൎയ്യപുത്ര, മഞ്ജീരക, ഇ വിടത്തെ അടുക്കലേയ്ക്കു് അമ്മ കലാവതി അയച്ചവ ളാണ്, ഞാൻ. അമ്മ പറഞ്ഞയച്ചിരിയ്ക്കുന്നു:— "മ കനേ, മഞ്ജീരക, അങ്ങയുടെയാണ്, ഈ വിലാസവ തി; ഞാനാരാണ്, ഇവളിൽ കനിയാൻ? എന്നാൽ ഇവൾ അങ്ങയുടെ വിരഹമാകുന്ന തീയ്യിൽ വെന്തു പോയാൽ, എൻെറ ഏകപുത്രനായ അങ്ങയ്ക്കു ദുഷ്പേർ വരുമല്ലോ എന്ന്, എൻെറ ഹൃദയം വിറക്കൊള്ളുന്നു. ഇപ്പോൾ—

ശിവശശികലപോലേ ക്ഷീണമായ് ചാരുഗാത്രം;
വ്യവസിതി സുഭഗാത്മൻ, വീപ്പ്യപ്പൊന്നിൽമാത്രം;
തവ വിരഹഭരത്താലിത്ര വൈവശ്യമേന്തു-
ന്നിവളിലഴൽ, വിയോഗിദ്വേഷിയാം മന്മഥനും!" ൧൧

---

* നായകനെ നായിക ആൎയ്യപുത്ര എന്നു വിളിയ്ക്കുന്നതുപോലെ, പരിജനങ്ങളും ആൎയ്യപുത്ര എന്നു വിളിയ്ക്കുന്നു.

൧൧. ശിവശശികല=ശിവൻ ചൂടിയ ചന്ദ്രക്കല. വ്യവസിതി= വ്യാപാരം. സുഭഗാത്മൻ=ഹേ സുന്ദരാകാര. വീപ്പുകളെ യാത്രയാക്കുക മാത്രമേ ഒരു ജോലിയുള്ളു. വിയോഗിദ്വേഷിയായ (വിരഹികളെ ദ്രോഹിയ്ക്കുന്നവനായ) കാമൻപോലും ഈ വിയോഗിനിയെക്കുറിച്ചു വ്യസനിയ്ക്കുന്നു!

അപ്പോൾ അയാൾ പറഞ്ഞു:— 'ഇങ്ങിനെതന്നെയാണ് അമ്മയുടെ മനസ്സ്; എന്നാൽ, ഹൃദയം കർപ്പൂരകനിൽ പതിഞ്ഞിരിക്കുന്ന വിലാസവതിക്കു ഞങ്ങളാരാണ്?' ഉടനേ ഞാൻ പറഞ്ഞു:— 'അല്ല, അങ്ങിനെയല്ല.' അതിന്നയാൾ പറകയാണ്:— 'ഭദ്രേ, പുതുതായി വന്നവളാകയാൽ ഭവതിക്കറിഞ്ഞുകൂടാ:

'ഇന്നെന്നോടു കലമ്പിയമ്മേ; സുഖമെൻ-
ദേഹത്തിനില്ലേതുമി-
ന്നി;-ന്നാട്ടത്തിന്നു തമ്പുരാന്റെ തിരുനീ-
ട്ടുണ്ടി;-ന്നു നോൽമ്പാണു മേ'
എന്നെല്ലാ,മതിമാത്രനീരസതയാ-
ലെന്നെപ്പുറന്തള്ളുവാ-
നൊന്നൊന്നായ്ബ്ബഹുയുക്തിയിൽപ്പുതുപുതു-
വ്യാജങ്ങൾ ചൊല്ലോളുവൾ! ൧൯

അത്രമാത്രമല്ല—

സല്ലാപം ഞാൻ തുടർന്നാൽ, സ്വസഖികളൊടു മ-
റ്റൊന്നു ചൊല്ലാനൊരുങ്ങും;
പല്ലാകൂതം പഴിക്കും, മമ സമഗുണനാ-
മന്യനെപ്പുത്തുപേർത്തും;

---

൧൯. തിരുനീട്ട് = ഉത്തരവ്.

൨൦. പല്ലാകൂതം = വിടർന്ന (വളർന്ന) ആകൂതത്തോടേ (അർത്ഥഗർഭതയോടേ); തുലോം അർത്ഥഗർഭമാകുംവണ്ണം. സമഗുണനൻ = തുല്യൻ. ആസ്യം = മുഖം. വിന......ഗത്തിൽ = വിനയവും (പഠിച്ചറിവും) കലകളും

വല്ലാതാസ്യം ചുളിച്ചു്,നടെ വിനയകലാ-
സംപ്രയോഗത്തിൽ മൌനം
കൊള്ളും; മുൻകുററമെല്ലാം വെളിയിലിടും;-മുറ-
ങ്ങുന്നമട്ടും നടിക്കും! ൧൦

എന്തിനേറെ? ഭവതി നേരേ കണ്ടിട്ടില്ലയോ, വിലാസവതിയുടെ കിടപ്പുമുറിയിൽ കർപ്പൂരകന്റെ ചിത്രപടം? അതിൽ ഇങ്ങനെ ഒരു ശ്ലോകം എഴുതിയിട്ടുണ്ടു്:—

'കാലിൽപ്പററിപ്പുലംപിക്കൊ-
ള്ളട്ടേ മഞ്ജീരകഞ്ചിരാൽ;
കർപ്പൂരന്തന്നെ, സർവാംഗ-
സംഗസൌഭാഗ്യഭാജനം!' ൧൧

അയാളുടെ പേരോടുള്ള സാമ്യത്താൽ പ്രീതിപൂണ്ടു്, അവൾ തണുപ്പുകാലത്തുപോലും കർപ്പൂരം മേലൊക്കെ പൂശാറുമുണ്ടു്!'

(ആകാശത്തു ചെവികൊടുത്തിട്ടു്)

താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു, "അമ്പോ, അങ്ങയുടെ ഭാഗ്യം: തന്റെ സൌഭാഗ്യം എതിരാളിയുടെ മുഖത്തുനിന്നു കേട്ടുവല്ലോ!" എന്നോ? (ലജ്ജ നടിച്ചു്) പ്രിയസ്നേഹിത, മുഴുവനും കേൾക്കു: അയാളുടെ വാക്കു കേട്ടിട്ടു

പ്രകാശിപ്പിയ്ക്കുമ്പോൾ. വെളിയിലിടും—സകലരും കേൾക്കെ എടുത്തെടുത്തു പറയും.

൧൧. മഞ്ജീരകഞ്ചിരാൽ എന്നേടത്തു മഞ്ജീരകം(=കാൽത്തള) എന്നും, മഞ്ജീരകൻ എന്നും പദച്ഛേദം; കർപ്പൂരന്തന്നെ എന്നേടത്തും കർപ്പൂരമെന്നും കർപ്പൂരനെന്നും പദച്ഛേദം. സർവാംഗങ്ങളിലും ചേരുക എന്ന സൌഭാഗ്യത്തിനു പാത്രം, കർപ്പൂരംതന്നെ, കർപ്പൂരൻതന്നെ!

ഞാൻ ചെവി പൊത്തിപ്പറഞ്ഞു:—'പിണക്കത്താലാണ്, ആര്യപുത്രൻ ഇങ്ങിനെ പറയുന്നത്; ഇതു സ്വപ്നത്തിൽപ്പോലും സംഭവിക്കുന്നതല്ല. ഇപ്പോളാകട്ടേ—

സുജനങ്ങളിൽവെച്ചസമാ-
കൃതിയാമിവിടത്തെ വിഗ്രഹം തീരാൻ
അഭിവാഞ്ഛിക്കുകയാണവ-
ളതിരാഗത്താലനന്യചേഷ്ടിതയായ്!' ൨൨

താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു, "അങ്ങ് ഇപ്പറഞ്ഞതിന്റെ * വിപരീതാത്ഥം അയാൾക്ക മനസ്സിലായോ?" എന്നോ? (ചിരിച്ചിട്ട്) എവിടെ മനസ്സിലാകുന്നു? ഇങ്ങിനെയൊക്കെ പറഞ്ഞുപിടിപ്പിച്ചപ്പോൾ, അയാൾ സന്തുഷ്ടനായി, വെററില-ചന്ദനം-കോടിവസ്ത്രം മുതലായ കാഴ്ചദ്രവ്യം കൈക്കൊണ്ടു; എന്നോടു സസന്തോഷം ഉരിയാടുകയും ചെയ്തു:— 'ഭദ്രേ, പോയ്ക്കൊൾക, പോയ്ക്കൊൾക: നമ്മുടെ ഈ മോതിരം അടയാളമായിക്കാണിച്ചാൽ ഭവതിക്കു നമ്മുടെ ഗൃഹത്തിൽനിന്ന് ആയിരം $ ദീനാരം സമ്മാനമായിക്കിട്ടും; നാമും വന്നുകഴിഞ്ഞു.'

---

൨൨. സുജനങ്ങൾ=നല്ലവർ, സുന്ദരർ. അസമാകൃതി=നിസ്തുല്യരൂപൻ. വിഗ്രഹത്തിന്നു കലഹമെന്നും ദേഹമെന്നും രണ്ടത്ഥം. തീരാൻ=ശമിക്കാൻ, അടുതിപ്പെടാൻ. അനന്യചേഷ്ടിത=മറെറാരു വ്യാപാരവുമില്ലാത്തവൾ.

* വിപരീതാത്ഥം=വിഗ്രഹം തീരാൻ (മരിപ്പാൻ) എന്നുള്ളത്.

$ ഒരുതരം പൊൻനാണ്യം.

(സന്തോഷത്തോടേ) സ്നേഹിത, ചന്ദനക, കേൾക്ക, കേൾക്ക. ഇങ്ങനെയാണ് ഇതിൽ ഏപ്പാട്. ഇത്തരം യുക്തിയ്ക്ക്, ഇത്തരംതന്നെ ഫലം: * ഈ കെട്ട മഞ്ജീരകൻ ചന്ദ്രസേനാവേശ്യയുടെ മുതൽ മോഷ്ടിച്ചിരിയ്ക്കുന്നു; എന്നിട്ടെന്താണ്, ഇയ്യാൾ അവളുടെ ചീനപ്പട്ടുമണിഞ്ഞു വെളിവായി പാതകളിൽ ചുററി നടക്കുന്നത്? ഇനി ഇയ്യാളെ രാജാവിൻെറ തുറുങ്കിലിട്ടടച്ചാൽ എന്തുള്ളു മറുകൈ? ഇയ്യാളുടെ മുതലുമൊക്കെ, ആരോ, വ്യാജേന മോതിരമാകുന്ന അടയാളം കാട്ടി അപഹരിച്ചുകളഞ്ഞു. താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു, "ചന്ദ്രസേനാവേശ്യയുടെ മുതൽ കട്ടെടുത്തിട്ട്, ആ ചീനപ്പട്ടാണോ, അങ്ങു മഞ്ജീരകന്നു കള്ളക്കാഴ്ച്ദ്രവ്യത്തിൽ കൊടുത്തത്?" എന്നോ? (ഹഷത്തോടേ) സ്നേഹിത, അതേ. "കൊള്ളാം, സ്നേഹിത, കൊള്ളാം. എനിയ്ക്കു, ഭവാൻെറ സ്നേഹത്തിൻെറ ഫലം പകുതി കിട്ടി: അങ്ങു ചന്ദ്രസേനയുടെ മുതൽ മുച്ചൂടും കട്ടെടുത്തുവല്ലോ; ഹാരദത്തങ്കൽ ആസക്തയായ ആ ദുഷ്ടത്തിയാണ്, എന്നെ പാപ്പരാക്കിത്തീത്തത്! ഹാരദത്തനെ വല്ല കഷ്ടപ്പാടിലും ചാടിയ്ക്കുകകൂടിച്ചെയ്താൽ, ഫലം മുഴവനുമായി എന്നു പറയാം." എന്നാണ

---

* മഞ്ജീരകൻ ചന്ദ്രസേനയുടെ ചീനപ്പട്ടടുത്തു നടക്കുമ്പോൾ ആളുകൾ പറയും, അയാളാണ് ചന്ദ്രസേനാധനമോഷകനെന്ന്; അയാൾ കാരാഗൃഹത്തിലാക്കപ്പെടുകയും ചെയ്യും. ആരോ—ഭൂതിവേഷച്ഛന്നനായ കപ്പൂരകൻ തന്നെയാണ്, അംഗുലീയാഭിജ്ഞാനത്താൽ മഞ്ജീരകൻെറ ധനമൊക്കെ അപഹരിച്ചതെന്ന വാസ്തവം ആളുകൾ അറിയുകയില്ലല്ലോ.

ല്ലോ, താങ്കൾ പറയുന്നത്. സ്നേഹിതൻ, ഇത്തിരി കൂടി കാത്തിരിക്കൂ; അതും സാധിച്ച മട്ടിലായി. "അങ്ങേയ്ക്കുററത്തെസ്സന്തോഷമാണല്ലോ, ഇത്; അതിനാൽ, ചന്ദ്രസേനയുടെ മുതൽ മോഷ്ടിച്ചതെങ്ങിനെയെന്നു, വിസ്തരിച്ചു പറയൂ." എന്നാണല്ലോ, താങ്കൾ പറയുന്നത്. എന്റെ സ്നേഹിതൻ കേട്ടുകൊള്ളുക: അവൾക്കു ഞാൻ ഹാരദത്തന്റെ മുത്തുമാല കൊണ്ടുകൊടുത്തു, പറഞ്ഞു:— 'കൊച്ചമ്മയ്ക്കു വലിയ ഭാഗ്യം! ഹാരദത്തനെജമാൻ എല്ലാച്ചൂതാടികളുടേയും മുതലൊക്കെ ചൂതുകളിയിൽ ജയിച്ചു നേടിയിരിക്കുന്നു; ഈ ശുഭവാർത്ത കൊച്ചമ്മയെ അറിയിക്കാൻ അയച്ചിരിക്കയാണെന്നെ.' അപ്പോൾ അവൾ—

'ഇതെന്തു,മൃതവാപിയിൽസ്സരസമായി
നീരാടലോ?
വസന്തഭഗവാൻ ചൊരിഞ്ഞതരുൾകയോ
മലർത്തേനിനെ?
നിശേശനുടെ രാജധാനിയിലണഞ്ഞിതോ
ഞാനി?'_തേ
നിനച്ചു, ഹൃദി മുത്തുമാലികയണിഞ്ഞു
മുഗ്ദ്ധാക്ഷിയാൾ! ൨൩

ഹാരമേ വന്നിട്ടുള്ളൂ എങ്കിലും, ഹാരദത്തൻ വന്നാലെന്നപോലെ ഒരു മഹോത്സവവും ആ ഗൃഹത്തിൽ ന

൨൩. വാപി=കുളം. നിശേശൻ=ചന്ദ്രൻ. ഇത്തേ=ഇപ്രകാരംതന്നെ. ഹൃദി എന്നതിന്നു മനസ്സിൽ എന്നും, മാറത്ത് എന്നും അർത്ഥമെടുക്കാം.

ടന്നു. അവളുടെ അമ്മ മായാവതി എന്നോടു പറഞ്ഞു:— 'ഉണ്ണി, ഉണ്ണി, നമ്മുടെ പരിജനങ്ങൾ ഇന്നു കുടിച്ചു കഴിഞ്ഞിരിക്കുന്നു; നമ്മുടെ ഈ മുതലൊക്കെ നിന്റേതുതന്നെയാണ്. കരുതൽ വേണം.' ഞാൻ മറുപടി പറഞ്ഞു:—'ഇതിൽ സംശയമൊന്നുമില്ല; ഞാൻ കരുതിത്തന്നേ ഇരുന്നുകൊള്ളാം.'

പിന്നീടു, പരിജനങ്ങൾ മത്തുപിടിച്ചുറങ്ങിയപ്പോൾ അനാഥപ്രായമായിത്തീൎന്ന ആ വീട്ടിലെ മുതലൊക്കെ യഥേഷ്ടം കൈക്കലാക്കി ഞാൻ പുറത്തെക്കു പോന്നു. സ്നേഹിത, ചന്ദനക, "അങ്ങ് എന്റെ എതിരാളിയായ ഷാദരത്തന്റെ ദാസ്യം അനുഷ്ഠിച്ചതെന്തുകൊണ്ട്?" എന്നിങ്ങിനെ, അരിശംകൊള്ളുകയാണോ, താങ്കൾ? കോപിക്കേണ്ടാ, കോപിക്കേണ്ടാ: അല്ല, അയാളുടെ ദാസനായിട്ടല്ല, ഞാൻ ഇതു ചെയ്തത്. കേൾക്ക, കേൾക്ക. (പരിഹാസത്തോടേ) താങ്കൾക്കറിയാം:

എച്ചേച്ചു തുന്നിയ പഴന്തുണിയൊന്നു ചുററാൻ,
തോളിൽപ്പിണച്ച ഭുജയുഗ്മമൊരുത്തരീയം,
ക്രോധേന ചോക്കയുടെ വെൺചൊടിയുണ്ണലെന്നി-
സ്സമ്മാനമല്ലി മമ തന്നതു ചൂതുമൂപ്പൻ! ൨൪

൨൪. ഉത്തരീയം=തോൾവസ്ത്രം. തോററത്തിൽ ഈററപിടിച്ച്, ചൂതിനു വരക്കുന്ന ചോക്കമേൽ കടിക്കുന്നതിനെയായിരിക്കുമോ, അധരാസ്വാദമായി കല്പിച്ചിരിക്കുന്നത്? ചൂതുമൂപ്പൻ=ദ്യൂതാധ്യക്ഷൻ; അയാൾ എന്നെ ഉടുവസ്ത്രംപോലുമില്ലാത്തവനാക്കി എന്നതു താങ്കൾക്കറിയാമല്ലോ.

അതേ വേഷത്തോടേ ഞാൻ മാണിഭദ്രക്ഷേത്രത്തിൽ പോയി. താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു, "ഒരു ചൂതാടിയായ അങ്ങയ്ക്കു മാണിഭദ്രനെക്കൊണ്ടെന്തുള്ളൂ?" എന്നോ? സ്നേഹിത, ഇങ്ങിനെ പറയരുത്.

ഹരന്റെ മറ്റൊരാകാര-
മരിഖണ്ഡനപണ്ഡിതൻ,
ഭദ്രം നമുക്കു വായ്ക്കിപ്പൂ
മാണിഭദ്രനനാരതം. ൨൫

എന്നിട്ടു, ദാരിദ്ര്യസന്തപ്തനായ ഞാൻ മാണിഭദ്രഭഗവാനെ ശകാരിച്ചു:—

'വട്ടങ്ങളേറെ വഴിപാടിനൊരുക്കിവെപ്പാൻ
നട്ടംതിരിച്ചു,മൊരുപാടു ധനം പിടുങ്ങും;
ആശാഢ്യമായ കയറിൻ പിരിയും മുറുക്കും;
വിശ്വംമിരട്ടികളനാരതമീശ്വരന്മാർ! ൨൬

അതിനാൽ, മുമ്പേത്തെ വഴിപാടുകൾ എനിയ്ക്കു തിരിയേ തന്നേയ്ക്കു. മാണിഭദ്ര, എന്റെ ഭക്തി ഭവാൻ കണ്ടിരിയ്ക്കുന്നുവല്ലോ; ഇനി, അഭക്തിയും കാണാം!' എന്നിങ്ങിനെ പരുഷം പറഞ്ഞു ഞാൻ കുത്തിയിരുന്നപ്പോൾ—(അദ്ധ്യോക്തിയാൽ, ചുട്ടു നെടുവീർപ്പിട്ടു വൈവശ്യം നടിയ്ക്കുന്നു.) സ്നേഹിത, ചന്ദനക, താ

---

൨൫. അരി.....ണ്ഡിതൻ=ശത്രുസംഹാരകുശലൻ; ശിവന്റെ മറ്റൊരു സ്വരൂപമാണ് മാണിഭദ്രൻ എന്ന് ഈ വിശേഷണംകൊണ്ടു സമർത്ഥിയ്ക്കുന്നു. ഭദ്രം=മംഗളം.

൨൬. ആശാഢ്യം=ആശ എന്നു പേരോടുകൂടിയത്.

കൾ എന്തു പറയുന്നു, "എന്താണ്, ഭവാൻതന്നേ ഇങ്ങിനെ വിവശനായിത്തീൎന്നതു്?" എന്നോ? സ്നേഹിത, ആ സ്ഥിതി ഓൎക്കുന്നതുപോലും അതിദാരുണമാണു്:

അണഞ്ഞു, രാഗങ്ങൾക്കരിയ മുരടാം
സാന്ധ്യസമയം;
പടൎന്നു, ചെല്ലുററാ മധുരമധുസൌ-
രഭ്യവിഭവം;
പുറപ്പെട്ടു താനേ, പ്രകൃതിസുഭഗം
പാട്ടു തരുണ-
ൎക്കു;-നിശ്ശ്വാ ചാരത്തായ്, ശമനനഗര-
ദ്വാസ്ഥവിളികൾ! ൨൬

അപ്പോൾ ഒരാൾ ഹൎഷത്തോടേ വന്നെത്തി മാണിഭദ്രഭഗവാനോടു പ്രാൎത്ഥിച്ചു:—'ഭഗവാനേ, മാണിഭദ്ര, നിന്തിരുവടിക്കു നമസ്കാരം! ഇതൊക്കെയും നിന്തിരുവടിയുടെ മഹിമതന്നെ: എന്റെ എജമാൻ ഹാരദത്തൻ ചൂതുകളിയിൽ * ജയലക്ഷ്മിയുടെ പ്രിയതമനായിച്ചമഞ്ഞിരിക്കുന്നു; അതിനാൽ, ഈ വഴിപാടു സ്വീകരിക്കുക! എന്റെ അനുജൻ—മറുനാട്ടിൽ

---

൨൬. സാന്ധ്യസമയം=സന്ധ്യാകാലം. മധു......ഭവം=മധുരങ്ങളായ മദ്യങ്ങളുടെ സൌരഭ്യസമൃദ്ധി. തരുണർ=യുവസ്ത്രീപുരുഷന്മാർ. ശമ......ളികൾ=യമപുരിയിലെ ദ്വാരപാലന്റെ വിളികൾ; മരണം സമീപിച്ചതായി തോന്നി. കാരണം, ആ സന്ധ്യാകാലത്തിന്റെ ഉദ്ദീപകത്വവും, വിലാസവതീവിരഹതാപവും.

* വിജയം നേടിയിരിക്കുന്നു.

പോയ്ക്കളഞ്ഞ നിപുണകൻ — തിരിച്ചെത്തുകകൂടി ചെയ്താൽ, ചതുരകനെന്ന ഞാൻ സൎവസ്വംകൊണ്ടും നിന്തിരുവടിയെ പ്രസാദിപ്പിച്ചുകൊള്ളാം!'

ഇതു കേട്ടിട്ട്, 'ഇയ്യാളിൽനിന്നു വല്ല ദുഃഖനിവൃത്തിയും എനിയ്ക്കുണ്ടാകാ'മെന്നുറച്ചു ഞാൻ, ആ പുറത്തെയ്ക്കു പോകുന്ന ചതുരകനെ സമീപിച്ചു. അയാളാകട്ടെ, മണത്താൽ വിളിച്ചുവരുത്തപ്പെട്ട വണ്ടിണ്ടുകൊണ്ടു കറുത്ത മേലാപ്പു കെട്ടിയതുപോലിരുന്ന ചാരായക്കടയിലെയ്ക്കു കടന്നു; ഞാൻ അതിന്റെ മുററത്തുനിന്നകലത്തല്ലാതെ നിന്നു, കരുണസ്വരത്തോടേ കള്ളദ്ദുഃഖം നടിക്കാൻതുടങ്ങി:—'ഏതോ ഒരുത്തമഭ്രാതാവു പറഞ്ഞതു വാസ്തവംതന്നെ:

> * 'ഊരിലൂരിൽക്കളത്രങ്ങ-
> ളൂ,രിലൂരിലിണങ്ങരും;
> കാണ്മീല ഞാൻ, സഹജനാം
> ഭ്രാതാവെക്കിട്ടുമൂരിനെ!'

അയ്യോ, അയ്യോ! ആവൂ, എന്റെ കെട്ടജീവിതത്തിന്റെ ഉറപ്പ്: അത്രയും ഉത്തമഭ്രാതാവായ ചതുരകനോടു വേർപിരിഞ്ഞിട്ടും, ഇതു വിട്ടുപോകുന്നില്ലല്ലോ!'

എന്റെ വിലാപം അയാളുടെ ഹൃദയത്തെ അത്യന്തം ദയാൎദ്രമാക്കിത്തീൎത്തു; അയാൾ സംഭ്രമത്തോ

---

* ഭാൎയ്യമാരെയും ഇണങ്ങരെ (ചാൎച്ചക്കാരെ)യും എല്ലാദേശത്തും കിട്ടും; കൂടപ്പിറപ്പായ സഹോദരനെ എങ്ങും കിട്ടുകയില്ല: വാല്മീകിരാമായണത്തിലേതാണ്, ഈ ശ്ലോകം.

ടേ അടുക്കൽ വന്ന് എന്നോടു പറഞ്ഞു:— 'ഭദ്ര, താനല്ല, എന്റെ അനുജൻ നിപുണകൻ.' ഞാൻ ഒന്നും മിണ്ടാതെ, കണ്ണീരോടേ അയാളുടെ കാൽ പിടിച്ചു; അതോടുകൂടി, അയാൾ ഭ്രാതൃവിരഹദുഃഖഭാരത്താൽ ഉറക്കെ നിലവിളിച്ചുകൊണ്ട്, എന്നെ കഴുത്തിൽ കെട്ടിപ്പിടിച്ചു. അപ്പോൾ ഞാൻ പറഞ്ഞു:— 'ജ്യേഷ്ഠൻ എന്നെ വിട്ടേയ്ക്കു, വിട്ടേയ്ക്കു: കപടഭ്രാതാവാണ് ഞാൻ; എപ്പോഴും അങ്ങയെ ദുഃഖിപ്പിയ്ക്കുകയാണല്ലോ!'

"അമ്പോ, കള്ള നിപുണകനാണെങ്കിലും, അടവു പറയുന്നതിൽ അങ്ങു യഥാർത്ഥനിപുണൻതന്നെ!" എന്നു, ചിരിയ്ക്കുകയാണ് താങ്കൾ. സ്നേഹിത; ചന്ദനക, * പറയുന്നതിലോ? നോക്കൂ, കാര്യത്തിൽത്തന്നെ എനിയ്ക്കുള്ള നൈപുണ്യം! അപ്പുറംകൂടി കേൾക്കൂ: ഇമ്പം മുഴുത്ത ചതുരകൻ ആ ചാരായക്കാരനോടപേക്ഷിച്ചു:—'താങ്കൾ എനിയ്ക്കു ധർമ്മത്താൽ അച്ഛനാണ് മദ്യം കുറെക്കൂടി തരിക. എനിയ്ക്കു മഹോത്സവം കൊണ്ടാടണം: എന്റെ അനുജൻ — ഏറെ നാൾ മറുനാട്ടിലായിരുന്ന നിപുണകൻ—വന്നുചേന്നിരിയ്ക്കുന്നു. ഇതാ, ഹാരദത്തൻ തന്നയച്ച മുത്തുമാല കൊടുത്തിട്ടു, ചന്ദ്രസേനയുടെ പക്കൽനിന്നു കിട്ടുന്നതു ഞാൻ താങ്കൾക്കു തന്നുകൊള്ളാം.' ഉടനേ ഞാൻ കീറമുണ്ടിൻകോന്തലയ്ക്കൽനിന്ന് ഒരു പൊന്നിൻകണ്ണം

* പറയുന്നതിൽ മാത്രമല്ല.

അഴിച്ചെടുത്തു കാണിച്ചു പറഞ്ഞു:— 'ജ്യേഷ്ഠ, ചതുരക, ഇതു വാങ്ങിക്കൊൾക: ഞാൻ ഇവിടത്തെ പ്രഭാവത്താൽത്തന്നെയാണ്, ഒട്ടേറെ സംപാദിച്ചത്; കള്ളന്മാരെപ്പേടിച്ചിട്ട്, ഇതേ കൊണ്ടുപോന്നുള്ളു.' അപ്പോൾ അയാൾ അഭിപ്രായപ്പെട്ടു:—'ഉണ്ണി, ഇതുചിതമല്ല: നീ അനുജനാണ്.' ഞാൻ മറുപടി പറഞ്ഞു:—'ജ്യേഷ്ഠ, ഇതെത്രയുണ്ട്? എനിയ്ക്കിനിയും ജ്യേഷ്ഠൻെറ അനുഗ്രഹത്താൽ ഒട്ടേറെ സംപാദിയ്ക്കാം.'

അപ്പോൾ അയാൾ അതു സ്വീകരിച്ചു, കുറെയേറെ മദ്യം വാങ്ങി. താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു, "അങ്ങെന്തിനാണ്, പണം വേണ്ടാതെ കളഞ്ഞത്?" എന്നൊ? സ്നേഹിത, പേടിയ്ക്കേണ്ടാ:

മാററം വരില്ലതിനുരുക്കി മുറിച്ചുരച്ചാൽ,
വിശേഷാപകാരകരമത്തപനീയമന്യം;
ഇപ്പൊന്നതിൽപ്പെട്ടകയില്ല: ദുരാപമായ
വിശ്വാസഘാതിമറിമായ,മിതിൻെറയച്ഛൻ. ൨൭

---

൨൭. തപനീയം=സ്വർണ്ണം. അന്യം=മറെറാന്ന്. ഇപ്പൊന്ന്—ഞാൻ ചതുരകനു കൊടുത്തത് അതിൽ (ഉരുക്കി മുറിച്ചുരച്ചാൽ മാററം വരാത്ത സാക്ഷാൽസ്വർണ്ണത്തിൽ) പെട്ടതല്ല; ദുരാപമായ (=കണ്ടുപിടിയ്ക്കാൻ ഞെരുക്കമുള്ള) വിശ്വാസഘാതികളുടെ (വിശ്വസ്തവഞ്ചകരുടെ) മറിമായമാണ്, (=കപടപ്പണിയാണ്) ഇതിൻെറ (ഞാൻ കൊടുത്ത പൊന്നിൻെറ) അച്ഛൻ. മറിമായത്തിൽനിന്നാണ്, ഇതിൻെറ ഉൽപത്തി; കള്ളസ്വർണ്ണമാണ്, ഞാൻ കൊടുത്തത്!

പിന്നെ ആ ചതുരകൻ

മദ്യ്രം തുലോം മോന്തുകയാൽ-
ദുബ്ബലേന്ദ്രിയവൎഗ്ഗനായ്
വീണാൻ ഘൻനിദ്രയിൽപ്പെട്ടു,
സന്നിപാതി കണക്കിനേ! ൨൯

* ചുക്കിരി ചുണ്ടത്തു വെസ്സുകമാത്രം ചെയ്യതിനാൽ മത്തുപിടിച്ചിട്ടില്ലാതിരുന്ന ഞാനാകട്ടേ, അയാളുടെ മടിയിൽനിന്നു മുത്തുമാലയുമെടുത്തു തിരിച്ചു. (അണിയറയിൽ കളകളം കേട്ടതായി നടിച്ചു, മുമ്പോട്ടു നോക്കി, സംഭ്രമത്തോടേ) വിരോധക, താങ്കൾ പരിഭ്രമിച്ചോടുന്നതെന്താണ്?

വല്ലന്തി തീക്ഷ്ണവതിനുണ്ടതിബുദ്ധി താങ്കൾ-
ക്കി;-ല്ലീഷൽ മേ: തവ വരില്ല ഭയം തരിമ്പും;
വല്ലേടമേററു പിഴവെങ്കില,തിന്നിതാ, മേ,
നില്ലാതമിത്രരെയരിഞ്ഞെറിയുന്ന ഖഡ്ഗം! ൩൦

(കേട്ടതായി നടിച്ചു) താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു, "ഇല്ല, എനിക്കു് ഒരു ഭയവുമില്ല. ഞാൻ ചന്ദനകനെ ശുഭവാൎത്തയറിയിപ്പാൻ പാഞ്ഞുപോവുകയാണ്: ഇതാ, അദ്ദേഹത്തിൻെറ എതിരാളിയായ ഫാരദത്തനെ രാജാവിൻെറ ആൾക്കാർ പിടിച്ചു നാടുകടത്തുന്നു. ഇ

---

൨൯. സന്നിപാതി=സന്നിപാതരോഗി.

൩൦. വല്ലന്തി=ആപത്ത്. ഭയം=അനൎത്ഥം. അമിത്രർ=ശത്രുക്കൾ.

* ചുക്കിരി=ചഷകം.

യ്യാളുടെ ഒരു ഭൃത്യൻ ചതുരകൻ കള്ളപ്പൊന്നു കൊടുത്തു ചാരായക്കാരനെ ചതിച്ചപോൽ; മറെറാരു ഭൃത്യൻ നിപുണകൻ മുത്തുമാലയാകുന്ന അടയാളം കൊടുത്തു വഞ്ചിച്ചു ചന്ദ്രസേനയുടെ മുതലൊക്കെ കക്കുകയും ചെയ്തു. അങ്ങയുടെ എതിരാളിയായ ആ കലാവതീകുട്ടിനിയേയും മകൾ വിലാസവതി വേശ്യാവർഗ്ഗത്തിൻെറ മുമ്പിൽവെച്ച് ഉറപ്പിച്ചാണയിട്ട്, എന്നേയ്ക്കുമായി പരിത്യജിച്ചിരിക്കുന്നു.'' എന്നോ? (ഹർഷത്തോടെ) സ്നേഹിത, വിരോധക, താങ്കൾക്കു ദീർഘായുസ്സ്, ദീർഘായുസ്സ്!

പീയൂഷനിമ്നഗ ബഹിഷ്കൃതനക്രയായി;
സാഹിത്യസത്സഭയിൽനിന്നസദുക്തി നീങ്ങി;
പാടീരവല്ലിയെ വെടിഞ്ഞുകഴിഞ്ഞു പെണ്ണാ-
മ്പാ;-വേശ്യ കുട്ടിനിയൊടിന്നു പിരിഞ്ഞുവല്ലോ!
൩൧

എന്നാൽ പറയൂ: ഇതെങ്ങിനെ സംഭവിച്ചു? താങ്കൾ എന്തു പറയുന്നു, "ഞാൻ മുമ്പേ നിഗൂഢമായി കലാവതിയെ പറഞ്ഞുപിടിപ്പിച്ചു:—'ഇതാ, നിങ്ങളുടെ മകൾ കർപ്പൂരകച്ചൂതാടിയെ സ്നേഹിച്ചു, നിങ്ങളുടെ മുതലൊക്കെ കഴിച്ചെടുത്ത് അയാൾക്കു കൊടുക്കാൻ തുടങ്ങുന്നു; നിങ്ങൾ കരുതിയിരിക്കണം.' വീണ്ടും, ഞാൻ വിലാസവതിയേയും ഇങ്ങിനെ ധരിപ്പിച്ചു:—

൩൧. പീയൂഷനിമ്നഗ=അമൃതിൻപുഴ. നക്രം=മുതല. അസദുക്തി=ദുർജ്ജനജല്പനം. പാടീരവല്ലി=ചന്ദനലത. കുട്ടിനി=കൂട്ടിക്കൊടുക്കുന്നവൾ.

‘ഇതാ, ഭവതിയുടെ അമ്മ, കർപ്പൂരകപ്രേമംമൂലം മുഷിഞ്ഞു, ഭവതിയുടെ മുതലൊക്കെ കഴിച്ചെടുത്തു ചാടിപ്പോകാൻ തുടങ്ങുന്നു; അതിനാൽ, ഇന്നു രാത്രിയിൽ നിങ്ങൾ അമ്മയെ നോക്കിക്കൊള്ളണം.’ പിന്നീട്, രാത്രിയുടെ ഒന്നാംയാമത്തിൽ കലാവതി ഊട്ടുവെപ്പുനിലം കഴിക്കുമ്പോൾ, വിലാസവതി തലമുടിമേൽ പിടികൂടി, ശണ്ഠകൂട്ടിയ അവളെ പുറത്തു തള്ളി.”

(ഹർഷത്തോടേ, ആകാശത്തു ലക്ഷ്യംവെച്ച്) സ്നേഹിത, ചന്ദനക, നോക്കു, നോക്കു, മാണിഭദ്രഭഗവാന്റെ പ്രസാദമഹിമ: രണ്ടുമൂന്നുനാൾകൊണ്ടു നാം കൃതാർത്ഥരായി!

(വീണ്ടും ആകാശത്തു കേട്ടതായി നടിച്ച് ആശ്ചര്യത്തോടേ) ഇങ്ങിനെ ഒരശരീരിവാക്കു കേൾക്കുന്നു:— ‘ഉണ്ണി, കർപ്പൂരക, നിന്റെ ഭക്തിയെക്കാളേറെ, അന്നേത്തെ ശുണ്ഠിപിടിച്ച ശകാരം എന്നെ പ്രീതിപ്പെടുത്തിയിരിക്കുന്നു; അതിനാൽ നിനക്കു വീണ്ടും എന്തൊരു പ്രിയമാണ്, ഞാൻ ചെയ്തുതരേണ്ടത്?’

(ആശ്ചര്യഹർഷങ്ങളോടേ ആകാശത്തെക്കു നമസ്കരിച്ചിട്ട്) ഭഗവാൻ പ്രസാദിച്ചാലും, പ്രസാദിച്ചാലും: കുററം ക്ഷമിച്ചാലും; ഞാനിതാ, വീണ്ടും നമസ്കരിക്കുന്നു.

മാററാരെയാപൽക്കടലിങ്കലാഴ്ത്തി;
പൊന്നാൽ നിറഞ്ഞൂ ഗൃഹ,മാവതോളം;
അടങ്ങി നാരീസുഖവിഘ്നമെല്ലാ;-
മർത്ഥിക്കുമെന്തൊന്നു, കൃതാർത്ഥനാം ഞാൻ? ൩൨

൩൨. മാററാർ=ശത്രുക്കൾ. അർത്ഥിക്കും=അപേക്ഷിക്കും.

എന്നാലും ഇതിരിക്കട്ടെ:

സദാ സുഖിക്കട്ടെയഭീഷ്ടപൂർത്ത്യാ,
മഹേശഭക്തിത്തികവൊത്ത ലോകം;
ഘനങ്ങൾ വേണ്ടും മഴ പെയ്തിടട്ടെ,
മനംകനിഞ്ഞൂഴിമണാളർ പൊന്നും. ൩൩

(പോയി.)

സമാപ്തം.

---

൩൩ അഭീഷ്ടപൂർത്ത്യാ=പൂർണ്ണകാമതയോടെ. ഘനങ്ങൾ=മേഘങ്ങൾ. പൊന്നും പെയ്തിടട്ടെ.

സി. ഗോവിന്ദക്കുറുപ്പ്.